Opetus- ja kulttuuriministeriö
Erityisasiantuntija Hanna Salokaarto

Lisätietopyyntö

Hallintovaliokunta
5.10.2022

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja vieraskielisten oppilaiden oman äidinkielen opetuksen tukeminen

Suomi/Ruotsi toisena kielenä ja oman äidinkielen opetuksen avustuksiin esitetään lisärahoitusta 2,5 milj. euroa vuodesta 2023 alkaen. Lisäyksen jälkeen avustuksiin on käytettävissä yhteensä 22 475 000 euroa. Rahoituksen jakaminen perustuu olemassa olevaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen (1777/2009). Avustus on tarkoitettu niille vieraskielisille oppilaille, jotka eivät osaa suomea tai ruotsia vastaavan ikäisen suomen- tai ruotsinkielisen oppilaan äidinkielen tasoisesti. Määrärahaa on kasvatettu erityisesti Ukrainasta tulleiden lasten kielten oppimisen vahvistamiseksi.

B1-kielen opiskelun lisääminen perusasteella

Perusopetuksen kieliohjelma jakaantuu oppimäärältään erilaajuisiin yhteisiin, vapaaehtoisiin ja valinnaisiin kieliin. Oppilaan kieliohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä (A1-kieli) ja yksi keskipitkä (B1-kieli) kielen oppimäärä. Tuntijaossa on yhteensä varattu 18 tuntia A1-kieleen ja 6 tuntia B1-kieleen. Suomenkielisissä kouluissa yleisin B1-kielenä opetettava kieli on toinen kotimainen kieli.

Vuonna 2016 perusopetuksen tuntijakoa muutettiin siten, että B1-kielen aloitusajankohtaa siirrettiin 6. luokalle 7. luokan sijaan. Muutoksen myötä ei lisätty opetuksen vuosiviikkotuntimäärää, mikä on johtanut B1-kielen opetuksen viikkotuntimäärän vähenemiseen yläkoulussa, koska opetustunnit jaetaan neljälle vuosiluokalle. Vuosiviikkotuntimäärän venyttäminen 6. luokalle on myös saattanut aiheuttaa sen, että oppilaiden B1-kielen opintoihin on tullut lukukauden tai lukuvuoden pituisia taukoja yläkoulun puolella, ellei opetuksen järjestäjä ole lisännyt tunteja paikalliseen tuntijakoon.

Vuosiluokilla 1–6 luokanopettaja on kelpoinen opettamaan myös kieliaineita. Huolta onkin herättänyt se, että vuosiluokalla 6 toista kotimaista kieltä ei välttämättä aina opeta aineenopettaja. SUKOL ry:n teettämän tutkimuksen (2021) mukaan alkavan toisen kotimaisen kielen opetusta onkin osoitettu suurelta osin sellaisille luokanopettajille, joilla ei ole kielen erikoistumisopintoja tai täydennyskoulutusta kielen opettamiseen.

Yhden vuosiviikkotunnin lisäämisellä on tarkoitus paikata aiemman uudistuksen puutteita B1-kielen opetuksessa. Lisäksi lisäyksen avulla pyritään tukemaan ja vahvistamaan toisen kotimaisen kielen asemaa. Ehdotettava toisen kotimaisen kielen opetuksen lisäys perustuu kansalliskielistrategiaan, joka turvaa kaikkien oikeuden saada palvelua kansalliskielillä ja parantaa kieli-ilmapiiriä.

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) määrittelee eri aineiden ja aineryhmien opetukseen käytettävän ajan sekä kullakin vuosiluokilla yhteensä järjestettävän opetuksen vähimmäismäärän vuosiviikkotunteina. B1-kielen opetuksen lisääminen edellyttää muutoksia edellä mainittuun tuntijakoasetukseen. Lisäämällä tuntijakoasetukseen yksi vuosiviikkotunti B1-kielen opetusta, lisätään myös perusopetusasetuksen

(852/1998) mukaista vuosittaista kokonaistuntimäärää. Tämän vuoksi myös perusopetusasetukseen tulisi tehdä muutoksia.

Yhden B1-kielen vuosiviikkotunnin lisäämisen arvioidaan aiheuttavan n. 10 milj. euron kustannuksen vuositasolla, kun huomioidaan opetuksesta aiheutuvat palkkakustannukset ja oppimateriaalikustannukset. Vuonna 2024 kustannusten arvioidaan olevan n. 4,2 milj. euroa eli 5/12 arvioidusta vuosikustannuksesta. Vuodesta 2025 kustannusten arvioidaan syntyvän täysimääräisenä. Lisäksi yhden vuosiviikkotunnin lisäämisestä aiheutuvaan opetussuunnitelmatyöhön on tarkoitus varata määrärahoja 1 milj. euroa vuosina 2023 ja 2024.